№ 202.
D. 24. Sierpnia.
WTOREK.
Rok 1824.

KURJER Warszawski

WSPOMNIENIA.
Urodzenie Xiężniczki Jadwigi Xieni Trzebnickiej 1212.

NOWOŚCI WARSZAWSKIE.

Ner 7 *Izydy Polskiej* wyszedł z druku. Jak nas często myli pozorne rzeczy uważanie, przekonywa o tem treściwa w tymże Nrze rozprawa P. *Kuthe*, o pożytku albo szkodliwości machin, szczególniej po fabrykach, kiedy bowiem niemal powszechnem iest mniemaniem iż z powstawaniem nowych machin pracę ludzką zastępuiących, umniejszaią się środki zarobkowe dla ludzi z ręcznej pracy żyiących, a przez to i ludność zmniejszać się powinna; P. *Kuthe* gruntownie udowadnia, iż owszem z powstawaniem tego rodzaiu machin środki zarobkowe pomnażaią się, a ztemi i ludność obok powszechnej w kraiu wszystkich klass pomyślności, razem się powiększa. Przykład *Anglji* w różnych epokach pod tym względem uważanej, przywodzi autor za dowód tego oczywisty. Towarzystwo rolnicze w Paryżu ogłosiło w r: 1818 nagrodę (1500 franków) dla tego, ktoby wynalazł tanią i prostą machinę *hydrauliczną* do zalewania łąk; P. *Léovier* dopełnił wszystkich warunków tego ogłoszenia i wyznaczona nagroda, została mu przyznaną. Można za iej pomocą podnosić na minutę 75 garcy wody z rzeki lub strumienia na 3 do 18 stóp wysoko, machina ta niepotrzebuie żadnych tam, grobel, pogrodek i t:p: może być wszędzie na przystępnym brzegu przy bieżącej wodzie postawioną, najprostsi rzemieślnicy łatwo ią zbuduią, daie się łatwo rozebrać i z miejsca na miejsce przenieść, lub usunąć, nieprzeszkadza bynajmniej żegludze. Wynalazca zastosował ią także do pędzenia różnych machin, gdzie iest do tego pęd wody dostateczny, n.p. do tartaków, stęp, szlufierni, folusżów, młockarni i t:d: Opisanie i rysunki ułatwiaią zrozumienie iej składu, a nadto ma być w Księgarni P. *Glücsberga* w Warszawie przy ulicy Miodowej wystawiony modelik do obejrzenia. P. *Léonardi* Włoch wynalazł machinę do przelewania wina i innych płynów spirytusowych z iednej beczki do drugiej, bez zetknięcia się ich z zewnętrznem powietrzem. Machina ta składa się z pompy ssącej i tłoczącej, ale działa przez sam nacisk powietrza, płyn przeto przez walec pompowy nie przechodzi, można za iej pomocą płyny z miejsc niższych do beczek na kilkanaście stop wyżej ustawionych wygodnie przelewać, taż sama machina służy także i do innych użytków domowych, n.p. zamiast sikawki do gaszenia ognia, do skrapiania ogrodów, a nawet wierzchołków drzew podczas suszy, wreszcie do ciągnienia wody ze studni. Instytut *Medyolański*, doświadczywszy iej użyteczności zaszczycił wynalazcę srebrnym medalem. Tenże *Léonardi* wymyślił także aparaty bardzo proste do przelewania płynów z butelki do butelki, bez zatknięcia się ich z zewnętrznem powietrzem, aparaty takowe szczególniej pożytecznemi być mogą dla *Aptekarzy*, skład ich, iak rysunki pokazuią, nic tak sztucznego nie zawiera, aby przez pospolitych rze-

mieślników sporządzonemi być nie mogły.— W tymże Numerze mamy naukę robienia *Posadzki kamiennej*, czyli tak zwanej *Mozaiki Weneckiej*, tudzież sposób wybielania szmat na piękny biały papier. Podług doświadczeń P. *Leuchsa*, skóry lepiej iest napawać tłustością dla trwałości i zmiękczenia, kiedy są wilgotne niżeli suche. P. *Vorherr*, Król: *Bawarski* Radca budowniczy, zabezpieczaiąc belki w budowlach od pożaru, każe ie okręcać długą słomą, w glinie umurzaną na ieden do półtora cala grubo i układać ie tak, iżby się tem słomianoglinianem powiciem z sobą stykały, tym sposobem ułożone belki wieloraki maią użytek. Król: *Pruskie* Ministerjum handlu i przemysłu kazało robić doświadczenia z wyprawą lnu roszonego i nie roszonego, podług nowych wskazań, a to dla porównania obu sposobów, wypadek okazał, iż lepiej iest zatrzymać sposób dawny. Traganek *Andaluzyjski* (Astragallus bæticus) iest rośliną która iuż od dawniejszych czasów u mieszkańców południowej *Francji* używaną była zamiast *Kawy*. Teraznieyszy Król *Szwedzki* kazał ią z tamtąd do swoiego Kraiu na tenże użytek sprowadzić, zasiać w własnym ogrodzie i nasienie rozesłać wszystkim Towarzystwom rolniczym. Pomyślny wypadek zachęcił wnet i *Niemców* do naśladowania tego przykładu, w całych niemal *Niemczech* żywo wzięto się do iej uprawy i powszechnie tam przyznano, iż na zastąpienie *Kawy*; czyli raczej oszczędzenie tejże, niebyło dotąd lepszego *Surrogatu*, iest zaś tak plenną iż wydaie 300, aż do 2000 ziarn. Dr. *Wogel* w Monachjum robił świeżo chemiczny rozbiór iej ziarn i znalazł, iż najwłaściwszy stosunek mieszania ich z prawdziwą Kawą iest: po równej miarze obudwóch, albo na wagę iednę część Kawy z dwiema traganku. Tenże P. *Wogel* doradza, aby każde z tych 2 ziarn osobno palić, gdyż traganek przepala się nim ieszcze Kawa doydzie, zdrowiu zgoła nic szkodliwego nie zawiera. U nas znakomitsi *Agronomowie* iuż prawie od 2 lat sprowadzili nasienie i przodkuiąc własnym przykładem zatrudnili się uprawą tej rośliny. Najpierwsze doświadczenia czyniono we Wsi *Włochach* pod *Warszawą*, ale nie należy o wartości tego Surrogatu sądzić z przetworu znanego u nas w handlu pod nazwiskiem *Kawy kraiowej*, która przedaie się iuż upaloną i na sposób tylko iej fabrykantom wiadomy urządzona.

Onegdaj nadedniem w Mieście *Płońsku* w Woiew: *Płockiem* wybuchnął pożar; spaliło się kilkanaście domów, znaczną szkode ponieśli mieszkaiący tam *Izraelici*.

z *Opola nad Wisłą*.— D. 14 b:m: popołudniu, zaczeły się od zachodu zwodzić niewielkie chmury, które zwolna potem w ieden złączywszy się obłok, nadejść mianej okropności, straszny przedstawiaiąc widok, ku zachodowi postępowały, a poprzedzone nie tak grzmotem iak ustawicznem przerażaiącem chukiem, o samej godzinie 5tej tak niesłychaną z ulewnem deszczem i gradem sprawiły Burze, że w 6ciu minutach trwaiącego szturmu, miasteczko *Opole* z 4ma Folwarkami do Klucza tego należącemi JW. Rozalji z Xiąt Lubomierskich Hrabiny *Rzewuskiej*. Dziedziczne, nietylko przez gradobicie na polu w kopach i rozniesienie założonych iuż Zbożem stodoł całoroczny straciło prowent, ale oprócz tego wróżnym gatunku kosztownych tak gospodarskich iako i mieszkalnych 123 budynków postradało. Najwięcej zaś ucierpiały maiące bardzo znaczną ilość zdatnego drzewa na handel Gdański Lasy wszerokości mili iednej, a 2 długości, wktórych starodrzew, młodzież, sosna, czy dąb, wszystko w pień nie tak z korzeniem wyrwane, iako raczej na pół złama-

ne zostało. Gościńce i Drogi drzewem zawalone do odprzętnienia czasu długiego potrzebuią, a na wyczyszczenie z łamaniny Lasów, lat kilka niewystarczy. Szkodę z tego względu Dobrom *Opolskiem* zadaną, przeszło 300,000 rachuią.

W zeszłą *Sobotę*, iedna z *Warszaw:* Obywatelek wstąpiła na Kawę do pewnej *Kawiarni*; gdy miała wychodzić, chce płacić za Kawę lecz zapomniała wziąść z sobą pieniędzy, oświadcza Kawiarce kto iest i że natychmiast odeszle 10 groszy należnych za filiżankę Kawy; O ho! (zawołała Kawiarka) nie ieden tym sposobem iuż mnie zarwał, niedam się oszukać, musisz Pani zapłacić, inaczej niewypuszczę iej z Kawiarni. W tejże chwili przyszedł ubogi Starzec prosić o iałmużnę, widząc ową Obywatelkę zawstydzoną i skłopotaną niespodzianem zdarzeniem „O to ia mam ieszcze 10 groszy (rzecze): ta zacna Pani co dzień wspiera mnie biednego, iakżem szczęśliwy gdy iej teraz mogę pożyczyć w nagłej potrzebie„ iakoż Obywatelka chętnie użyła tej pożyczki, i nietylko z sowitym procentem oddała biedakowi należytość, ale i wiele innych osób dowiedziawszy się o tem, hojnie wsparli wdzięcznego Staruszka.

Jeden z Aktorów grywaiący po wielu teatrach prowincjonalnych, niebędąc szczęśliwym w zawodzie scenicznym, postanowił odmienić sposób życia, znalazł miejsce przy zacnem Państwie, i iechał do przeznaczonego miejsca. Ledwo tyle mu zostało gotowizny że tylko mógł naiąć Furmana Żydka. w Drodze powożący w ciągłej rozmowie zapytuie kto iest ten kogo wiezie? „ Jestem *Ex-Aktor*" (odpowie iadący) od tej chwili woznica zmienia ton i zaczyna rozmawiać z coraz większem uszanowaniem. Staią na popas w miasteczku, Żydostwo iak zwykle otacza bryczkę dopytuiąc się woźnicy kogo przywiozł. Furman niewiedząc co to iest *Aktor*, a tem bardziej że *Ex* znaczy iż przestał być *Aktorem*, donosi zapytuiącym iż przywiózł *Exaktora*. Właśnie w tem miasteczku umarł *Exaktor Konsumpcyjny*, i spodziewano się przybycia nowego takowego *Oficjalisty*. Żydkowie chcąc natychmiast uiąć nowego *Exaktora*, znoszą mu kawę, cukier, zapraszaią na wino e.t.c. Artysta rozumieiąc że sławaiego talentu rozniosła się aż do tej mieściny, z wdzięcznością i rozrzewnieniem przyjmuie ofiarowane dary; a dopiero gdy wyiechał i zapuścił się w dalszą rozmowę z swoim woznicą, doszedł przyczyny owej grzeczności, i że *Kalamburowi* był winien otrzymane podarunki. —

Stopni Ciepła Dnia 21 Sierpnia 18, d, 22, 16, d, 23, 17,

ROZMAITOŚCI.

Dnia 5 m. b. w *Londynie* został zaprzysiężony Testament *Napoleona*, spadek po nim zostaiący w *Anglji* iest szacowany tylko na 24,000 złp: — D. 20 Maia r. b. na wyspie S. *Tomasza* dało się uczuć mocne *Trzęsienie ziemi*, przybyły do tamecznego Portu okręt naładowany *Kawą* zatonał. — Wojna *Anglików* z *Birmanami* trwa niepomyślnie dla pierwszych; *Birmani* wyćwiczyli się w taktyce *Europejskiej* a przytym postanowili walczyć zawzięcie. — Zapewniaią że pożyczka w *Londynie* dla *Brezylji* nakoniec przyszła do skutku, lecz nietak znaczna iak było żądano, wynosi bowiem tylko 40 miljonów złp: — Zadziwiaiące przedsiewzięto dzieło w *Londynie*; to iest drogę pod rzeką *Tamizą*, ochotnie rozmaite osoby przykładaią się do składki na tak ogromną robotę, Xże *Welington* dał także znaczną summę, a za iego przykładem poszło wielu Panów. —

Łubownicy starożytości cieszą się bardzo że

spalony w *Rzymie* sławny z architektury Kościół S. *Pawła* wkrótce będzie naprawiony, na co Ojciec S. przeznaczył stosowną summę.—*Katarzyna Gente* Obywatelka miasteczka *Foglizzo* we *Włoszech* umarła przeżywszy lat 120, z powszechnem zadziwieniem tamecznych mieszkańców do zgonu zachowała wesoły humor, wzrok, słuch, pamięć i zawsze wydawała się iakby 40 letnia Niewiasta.—Rozmaite doniesienia potwierdzaią że Wódz Grecki *Odysseusz* pokonał Turków; także dotąd nie są odwołane wieści iż Flotta *Knpudana Baszy* ucierpiała wiele przez napad *Idryotów*.—Podług ogłoszonego urządzenia *Porty Ottomańskiej*, okręty Kupieckie *Rossyjskie* zostawać będą pod szczególniejszą opieką rządu Tureckiego, takowe okręty żegluiące po po morzu *czarnem*, mogą bez żadnej przeszkody płynąć na *Archipelag* i niebędą rewidowane, a gdy przybędą z morza *Srodziemnego* do portów tureckich, podlegaią takim ustawom iakie są przepisane dla okrętów innych narodów. — Aby poskromić co raz bardziej pomnażaiących się zbójców w Kraiu *Papiezkim*, wydano rozkaz iż każda Gmina gdy niepokona łotrów którzy na nią napadną, zapłaci kary 2000 szkudów. Łotry i z tego utworzyli *spekulacją*, oświadczyli gminom, że ieśli zapłacą Łotrom 1000 skudów, niebędą napadać, a tak obie strony zkorzystaią, naco gminy chętnie przystały.

Wody Mineralne Naturalne.

Mam zaszczyt uwiadomić, że na żądanie Sz: Publiczności iuż odebrałem w tych dniach świeży transport zapisanych Wód Mineralnych naturalnych. Wody te, podług nowo odebranego doniesienia z Inspekcji Zródeł, daleko większej teraz podpadaią regularności i troskliwości dozorczej, gdyż źródła wszystkie zostaią pod ścisłą opieką Rady Lekarskiej, lub Administracji z tychże osób ustanowionej, iedynie na celu maiącej wspierania i uczynienia prawdziwej ulgi cierpiącej ludzkości. Przytem każda Inspekcja maiąc na względzie, że, gdy niewszyscy z równą łatwością to tak dobroczynne lekarstwo nabyć mogą, starała się ile możności ich ceny iak najumiarkowaniej naznaczyć, aby każdemu w ogólności do ich nabycia, łatwiejszy przystęp był nadany. w Transporcie tym znajduią się, Wody *Egerska*, *Salcerska*, *Obersaltz Brun*, *Marjenbadzka* i z swej dobroci tak zwana skuteczna woda *Gorzka* (Saidschützer) o których cenach umiarkowanych tak wgłównym składzie moim wszelkich Wód Min: natur: iako i w sali bufetowej ogrodu Krasińskich, dowiedzieć się można. M. B. *Gordonowa* W.

PRZYIECHALI do WARSZAWY.

Czetwertyński Xiąże Marszałek z Grodna. — —Rembeliński Prezes z Łomży. — Slepowroński Felix Oby: z Pułtuskiego. — Roman Jgnacy Sędzia z Łomży.—Kluczewski Tomasz Oby: z Siedlec. — Tarczewski Felix Oby: z Brześć. — Karpiński Oby: z Kalisza. — Wierzbołowicz Karól Oby: z Płocka.— Wolter Jan Ob: z Prasnysza.—Kostrowicki Samuel Oby: z Grodna.—Gumowski Jan Radca z Siedlec. Miller Jan z Mord. — Rynberger Oby: z Lublina.

DONIESIENIA.

Pewna nieszczęśliwa Matka, maiąca niedawno narodzone Dziecie 6tygodniowe, oświadcza iż gdy iaki Dom litościwy weźmie toż Dziecie za swoie, taż Mattka karmić ie będzie do czasu w którym zwykle dzieci przy piersiach zostawać muszą. Wiadomość na Rydzynie N. 634, na drugiem piętrze u Janowej Praczki.

☞ Potrzebna iest tu w Warszawie osoba płci żeńskiej, posiadaiąca ięzyk Francuzki, do dozoru dwoiga Dzieci. Bliższą wiadomość powziąść można w Handlu Borysiewicza przy rogu ulic Piekarskiej i Piwnej Nro 105. —

Dnia 23 b. m. zginął Pies Jamnik, czerwony, kosmaty, z rassy Kurlandzkiej; ktoby takowego przytrzymał, niech da znać do Hotelu Rozengarta pod Nro 10, zaco przyzwoitą odbierze nadgrodę.

Teatr. w Krótce Traiedja *Machomet.*